

PLAFONAREA NUMERARULUI: O SOLUȚIE PENTRU ”MOLDOVA FĂRĂ NUMERAR”?

Perciun Rodica, dr. hab., conf., șef-sectie

Cercetări financiare și monetare, INCE

Iordachi Victoria, dr., conf., cercetător științific coordonator,

secția Cercetări financiare și monetare, INCE

Timofei Olga dr., cercetător științific coordonator,

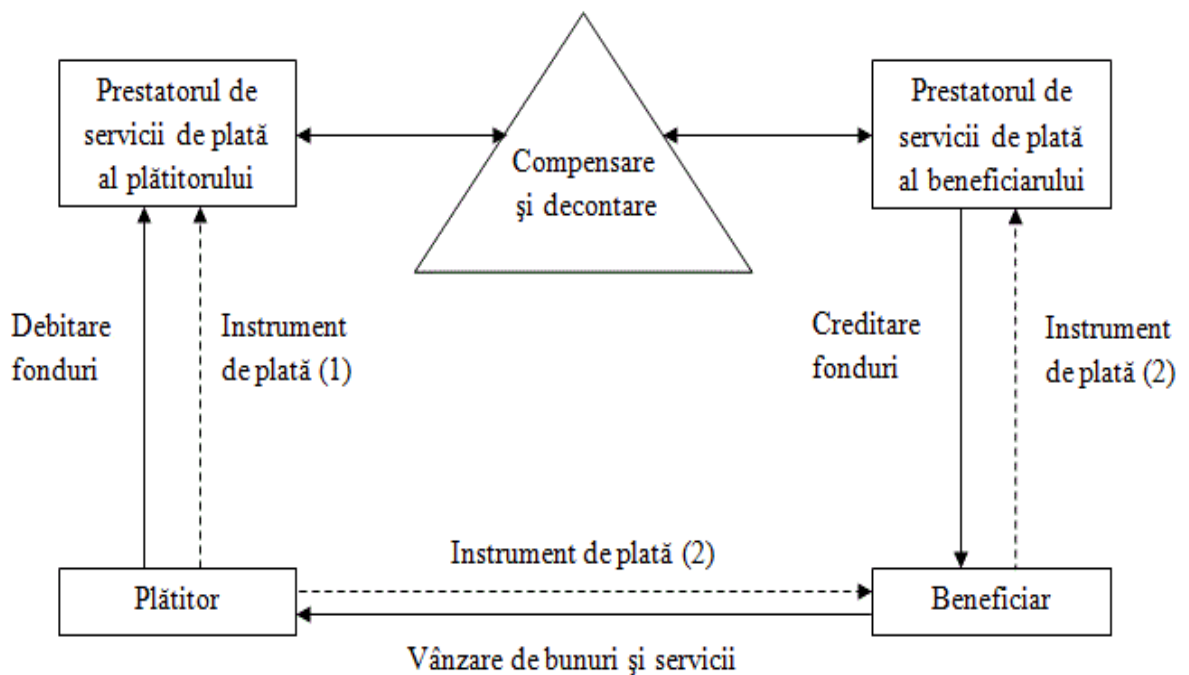
secția Cercetări financiare și monetare, INCE

Pentru început să facem o simplă explicație ce înseamnă plata fără numerar și care sunt avantajele acesteia. Conform oricărui dicționar economic plata poate fi definită drept ”ceea ce se plătește cuiva pentru munca depusă, pentru prestarea unui serviciu; o sumă de bani care se dă drept contravaloare a unui obiect obținut sau cumpărat, a folosinței unui lucru, pentru achitarea unei datorii etc” (DEX) sau se mai identificată drept un transfer de fonduri prin care se stinge o obligație din partea plătitorului către beneficiar (dicționarele economice). Plătitorul este cea parte într-o tranzacție de plată care transferă fondurile, iar beneficiarul este destinatarul final al fondurilor.

Conform BNR plata fără numerar reprezintă transferul de fonduri care se poate realiza de către prestatori de servicii de plată (instituții de credit, instituții de plată și instituții emitente de monedă electronică), în baza unui ordin de plată transmis acestora prin intermediul așa instrumente de plată ca transfer credit, debitare directă, card de plată, cec, cambie, bilet la ordin¹.

Cu alte cuvinte, efectuarea unei plăți fără numerar prin transfer de fonduri de la plătitor la beneficiar implică o serie de operațiuni care sunt permise doar prestatorilor de servicii de plată.

Principalele etape ale unei plăți fără numerar sunt arătate în Figura 1.

Fig 1. Etape ale unei plăți fără numerar

sursa: <https://www.bnr.ro/Mijloace-de-plata-fara-numerar--305-Mobile.aspx>

¹ <https://www.bnr.ro/Mijloace-de-plata-fara-numerar--305-Mobile.aspx>

În practica internațională cel mai des sunt utilizate așa instrumente de plată ca cardul de plată, transferul de credit și debitarea directă. BNM menționează că avantajele utilizării acestor instrumente sunt următoarele²:

a) *cardurile de plată* se caracterizează prin:

- economisirea timpului – achitățile se realizează direct cu cardul de plată, nefiind necesară retragerea preventivă a numerarului/ pot fi efectuate tranzacții on-line prin intermediul platformelor de comerț electronic;

- comoditate – la procurarea mărfurilor/serviciilor de mare valoare atât în țară, cât și peste hotare achitățile se realizează direct din contul plătitorului, nefiind necesară deținerea numerarului;

- lipsa comisioanelor- la achitarea mărfurilor/serviciilor prin intermediul cardurilor de la plătitor nu se percep comisioane.

b) *debitarea directă* - reprezintă serviciul de plată care permite plătitorului să nu se deplaseze la oficiile prestatorului de servicii de plată pentru efectuarea plăților, precum și îl scutește de la necesitatea evidenței achitării serviciilor comunale, toate plățile fiind inițiate și realizate de către prestator pe baza consimțământului acordat de către plătitor beneficiarului plății;

c) *transferul de credit* – reprezintă instrumentul de plată care permite efectuarea în mod rapid, sigur și confortabil a transferului mijloacelor bănești dintr-un cont în altul la indicația plătitorului;

d) *sistemele automatizate de deservire la distanță* (SADD) sunt soluții informatice și/sau echipamente, ce permite utilizatorului, prin intermediul unei aplicații informatice, a unei metode de autentificare și al unui mijloc de comunicație să aibă acces de la distanță la fondurile aflate în contul de plăți în scopul: obținerii de informații privind starea contului de plăți și a tranzacțiilor realizate, efectuării tranzacțiilor în numele și la ordinul deținătorului din contul fondurilor aflate în contul de plăți. SADD pot fi clasificate în:

- PC-payments;
- Internet-payments;
- Mobile-payments;
- Telephone-payments;
- Terminal-payments.

Plățile fără numerar sunt mai sigure pentru că tranzacția va ajunge cu siguranță la locul destinației, însă în cazul unor probleme tehnice, plățile pot fi ușor urmărite. Ultimele studii ce se referă la metodele de plăți au demonstrat că plățile prin intermediul serviciilor electronice nu sunt doar ușor de utilizat, rapide și mult mai sigure, ele mai și contribuie la stimularea economiei în timp ce avansează incluziunea financiară.

Conform studiului efectuat de BCE³ *The use of cash by households in the euro area*, în 2016, consumatorii din zona euro au efectuat 163 miliarde de plăți prin numerar, carduri de plată sau alte instrumente de plată, în valoare de peste 2.968 miliarde EUR. Consumatorii din zona euro au efectuat 124 miliarde de plăți în numerar (78,8%), 30 de miliarde de plăți cu cardul (19,1%) și 3 miliarde de plăți cu alte instrumente, cum ar fi cecuri, debit direct, transferuri de credit și plăți mobile (2,1%).

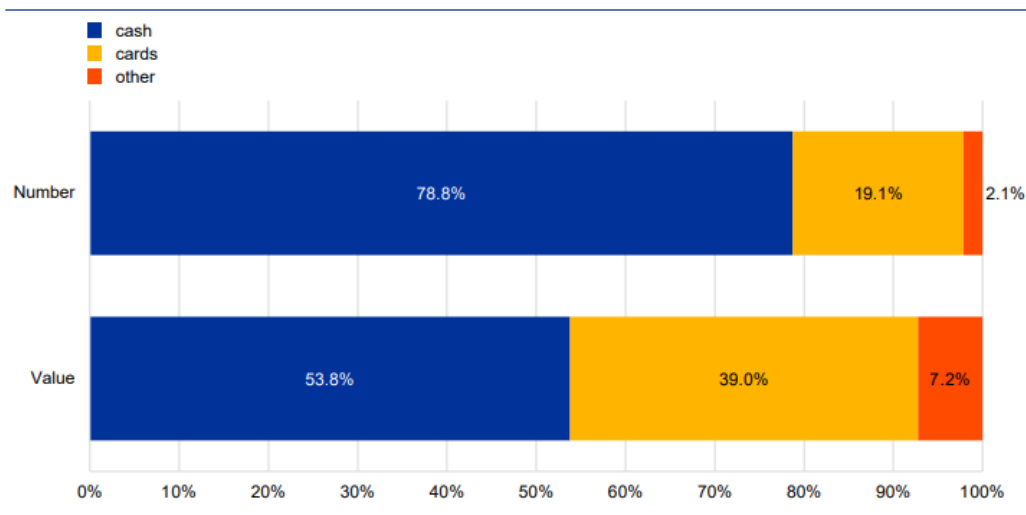
² <https://www.bnm.md/ro/content/avantajele-utilizarii-instrumentelor-si-serviciilor-de-plata-fara-numerar>

³ <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecb.op201.en.pdf>

Deși numerarul a fost utilizat în principal pentru achiziții cu valoare scăzută, acesta a fost folosit de patru ori mai des decât cardurile de debit sau de credit, aducând valoarea totală a plăților în numerar peste nivelul tuturor plăților cu cardul. În ceea ce privește valoarea, plățile în numerar au reprezentat 53,8% din total, cardurile - 39% și alte mijloace de plată au reprezentat restul de 7,2% (Figura 2).

Chart 1

Market share of payment instruments at points of sale

Sources: ECB, Deutsche Bundesbank and De Nederlandsche Bank.
Notes: Euro area results, adjusted for country size.

Fig.2 Ponderea instrumentelor de plată după număr și valoare

sursa: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecb.op201.en.pdf>

Conform Raportului BNM privind evoluția sistemului de plăți, anul 2018, numărul cardurilor aflate în circulație a ajuns la 1936265 unități la finele anului 2018, înregistrând o creștere de 11,5 % față de anul 2017. În paralel cu majorarea numărului cardurilor aflate în circulație, numărul cardurilor active a avut un ritm de creștere de 17,0 % față de anul 2017 și detine o pondere de 61,5% din numărul total de carduri aflate în circulație.

Cardurile de plată de debit reprezintă 97,7 % din numărul total de carduri deținute, numărul acestora a crescut cu 11,7 la suta față de anul precedent. În același timp, cota cardurilor de credit rămâne a fi una modestă (2,3 la suta), numărul acestora a crescut ușor față de anul 2017 (cu 5,4 la suta)⁴ (Tabelul 1).

Din numărul total de carduri aflate în circulație, cardurile personalizate detin o pondere de 98,8 la suta, pe când cardurile anonime doar 1,2 la suta (23 582 unități). Din numărul total de carduri personalizate oferite de băncile autohtone, 71,5 la suta sunt emise în baza proiectelor salariale și sociale, iar gradul de utilizare a acestora a atins 66,9%.

⁴ file:///C:/Users/User/Desktop/Raport_sisteme%20de%20pl%C4%83%C8%9Bi_2018.pdf

Tabelul 1. Evoluția cardurilor în Republica Moldova

	Anul 2017	Structura	Anul 2018	Structura	Evoluția în dinamică (2018/2017)
Total carduri, inclusiv	1 736 056	100%	1 936 265	100%	▲ 11,5%
a) pe tipul de card:					
card de debit	1 693 465	97,2%	1 891 372	97,7%	▲ 11,7%
card de credit	42 591	2,8%	44 893	2,3%	▲ 5,4%
b) pe caracteristica „condițiile emiterii”					
card personalizat, emis în baza proiectelor salariale și sociale	1 265 534	72,9%	1 383 790	71,5%	▲ 9,3%
card personalizat, emis în condiții generale	444 541	25,6%	528 893	27,3%	▲ 19,0%
card personificat	25 981	1,5%	23 582	1,2%	▼ -9,2%
c) pe tipul soluției tehnice					
card de proximitate (contactless)	645 332	37,2%	966 465	49,9%	▲ 49,8%
Card hibrid	1 022 508	58,9%	913 346	47,2%	▼ -10,7%
Card cu bandă magnetică	64 024	3,7%	53 151	2,7%	▼ -17,0%
Card virtual	4 192	0,2%	3 303	0,2%	▼ -21,2%

sursa:

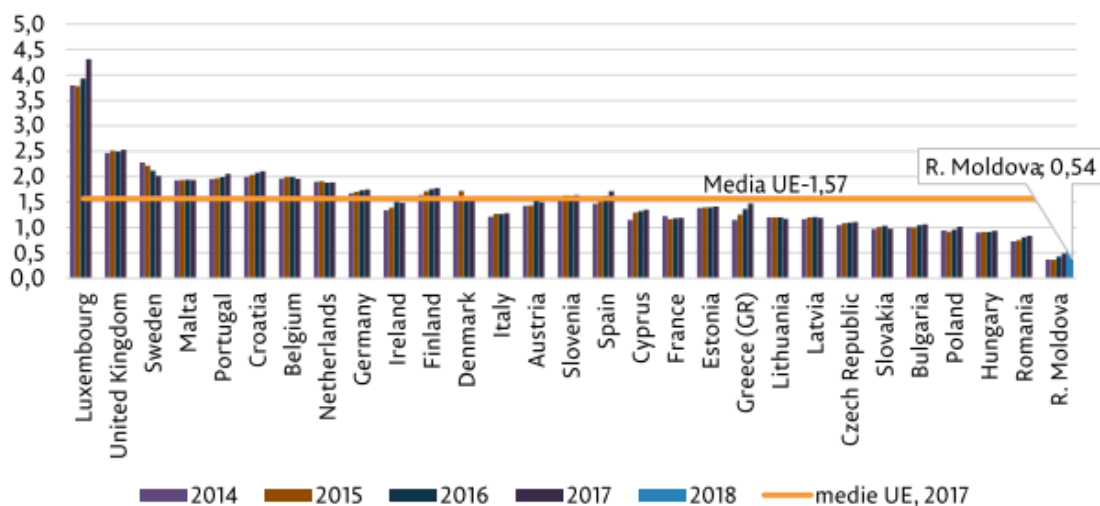
Raportul

BNM

file:///C:/Users/User/Desktop/Raport_sisteme%20de%20pl%C4%83%C8%9Bi_2018.pdf

Indicatorul saturației cardurilor de plata din R. Moldova a atins nivelul de 0,54 la finele anului 2018 (0,49 - pentru finele anului 2017), ceea ce semnifica ca 1 din 2 locuitori detine cate un card de plata (in medie, in 2017 pentru tarile din UE, fiecarui locuitor i-au revenit 1,57 carduri de plata).

Pe parcursul ultimilor cinci ani, numarul cardurilor raportate la numărul de locuitori din RM indica o evolutie aparent lenta, majorandu-se doar cu 0,17 puncte procentuale. Cu toate acestea, deoarece creșterea este recentă și a pornit de la o bază redusă, ponderea plăților fără numerar din totalul plăților de consum este încă mică în comparație cu standardele internaționale (Fig.3.).

Surse: ECB – Statistical Data Warehouse; BNM

Fig. 3 Evoluția indicatorului saturației cardurilor de plată

sursa: file:///C:/Users/User/Desktop/Raport_sisteme%20de%20pl%C4%83%C8%9Bi_2018.pdf

Concluzia principală este că plățile fără numerar reprezintă cea mai mare parte a plăților de consum în multe țări cu diferite niveluri economice de dezvoltare. Nu numai consumatorii, ci și întreprinderile și intermediarii financiari consideră plățile fără numerar din partea consumatorilor

o formă mai convenabilă și mai ieftină decât cea cu numerar. Plata prin numerar este considerată cea mai riscantă și cea mai lentă. Considerăm că numerarul nu aduce nici un câștig, acesta trebuie păstrat în condiții de siguranță, trebuie transportat fizic, ceea ce presupune riscuri pentru proprietari. Deja multe studii s-au făcut și care au demonstrat faptul că plățile prin numerar sunt considerate cele mai riscante datorită gradului și al posibilității de falsificare a bancnotelor, datorită diverselor modalități de spălare a banilor, evaziuni fiscale și chiar al finanțării terorismului.

Referitor la plafonarea plăților în numerar: experiența străină: lecții de învățat

Majoritatea statelor membre ale UE au restricții de plată în numerar. Aceste restricții variază de la praguri de 500 EUR pînă la 15.000 EUR (de ex: Spania - 1.000 de euro, Grecia 500 EUR).

De asemenea, trebuie de menționat că numărul de țări din UE a crescut considerabil în ultimii ani. Astfel, în anul 2008 erau doar 4 țări care aveau indicate aceste plafoane, iar în anul 2017 numărul țărilor UE cu restricții de numerar au crescut la 17. Comisia europeană a elaborat un raport privind restricțiile plăților în numerar în iunie 2018.

Raportul CE⁵ (Report on restrictions on payments in cash) clar stipulează că, restricțiile de numerar nu ar aborda în mod semnificativ finanțarea terorismului, dar ar putea fi utile în lupta împotriva spălării banilor. De asemenea, raportul a concluzionat că impactul asupra fraudei fiscale ar fi limitat, cu excepția cazului în care pragul este foarte scăzut.

Mai mult, Comisia a subliniat faptul că existența unor limite de tranzacții în numerar în diferite state membre ar putea denatura concurența internă, ceea ce la rândul său poate duce la mutarea întreprinderilor în alte țări.

În unele țări, limita maximă pentru plăți în numerar este semnificativ mai mare. De exemplu, în cea mai mare economie a Europei, Germania, recentele încercări ale guvernului de a stabili un prag de 5.000 de euro au declanșat o reacție publică aprigă. Tabloidul german Bild a publicat o scrisoare deschisă, intitulată „Hands Off Our Cash”, în timp ce un spectru larg de partide politice condamnă măsurile propuse ca atac la protecția datelor și confidențialitatea.

„Plățile în numerar ne permite să rămânem anonimi în timpul tranzacțiilor de zi cu zi. Într-o democrație constituțională, aceasta este o libertate care trebuie apărată”, a susținut parlamentarul verde Konstantin von Notz. Chiar și președintele Bundesbank, Jens Weidmann, a criticat propunerile guvernului, spunându-i lui Bild (accentul adăugat): „Ar fi fatal dacă cetățenii ar avea impresia că banii sunt îndepărtați treptat de la ei.”

Austria, are rezerve similare cu privire la planurile UE de a suprima plățile în numerar. Ministrul adjunct al Economiei, Harald Mahrer, a spus că austriecii ar trebui să aibă dreptul constituțional de a-și proteja intimitatea. "Nu dorim ca cineva să poată urmări digital ce cumpărăm, mâncăm și bem, ce cărți citim și ce filme vizionăm", a spus Mahrer pe postul de radio public austriac Oe1. „Vom lupta pretutindeni împotriva regulilor”, inclusiv contra plafoanelor pentru achizițiile de numerar, a spus el.

Cu alte cuvinte, orice încercare a Comisiei Europene de a stabili o limită obligatorie la nivelul întregului continent este probabil să fie întâmpinată cu o rezistență acerbă - cel puțin din partea unor țări.

Alții sunt deja atât de departe pe calea către o societate fără numerar încât abia vor observa diferența. Consultanța financiară AT Kearney prevede că până în 2022 vor fi mai multe tranzacții

---

⁵ (file:///C:/Users/rodica.perciun/Downloads/2018_june_ec_report_from_ec_to_parliament.pdf)

fără numerar în Europa decât cele care utilizează numerar. Potrivit unui raport al Fung Global Retail & Technology, nouă dintre primele 15 țări „cele mai pregătite din punct de vedere digital” sunt în Europa. Suedia este binevoită să devină prima economie non-cash din lume. Aceasta ar fi posibil după 2030.

Deocamdată, pretextul cel mai adesea izbucnit pentru acest atac din ce în ce mai mare asupra monedei fizice este Războiul împotriva terorismului, dar există, de asemenea, bug-urile cunoscute precum crima organizată, evaziunea fiscală și economia informală. Aceste justificări servesc doar la umbrirea adevăratului obiectiv final: controlul tehnocratic complet sau aproape complet - asupra ofertei de bani. Într-o lume în care fiecare tranzacție trebuie să fie electronică (adică urmărită) și în care sistemele de autentificare biometrice au devenit norma, influența marilor bănci, corporații, firme tehnologice și guverne de-a lungul vieții noastre va fi practic nelimitată.

Un alt avantaj important al numerarului este că limitează capacitatea băncilor centrale de a continua să conducă, probabil, cel mai mare istoric financiar al epocii moderne, adică politica negativă a ratei dobânzii (NIRP). Atâta timp cât există numerar, nu există nicio modalitate de a împiedica deponenții să facă lucrul logic - adică să-și ia banii din bancă și să-i plaseze acolo unde efectele erozive ale NIRP nu le pot atinge.

Noi am putea urma exemplul României, care la 3 ianuarie 2019 a publicat Legea nr. 344 din 27 decembrie 2018 privind modificarea și completarea Legii nr. 70/2015 pentru întărirea disciplinei financiare privind operațiunile de plăți și încasări în numerar și pentru modificarea și completarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 193/2002 privind introducerea sistemelor moderne de plată.

Prin excepție, categoriile de persoane precizate mai sus pot efectua operațiuni de încasări și plăți în numerar, în următoarele condiții:

- a) încasări, în limita unui plafon zilnic de 5.000 lei⁶ de la o persoană;
- b) încasări efectuate de către magazinele de tipul cash and carry, care sunt organizate și funcționează în baza legislației în vigoare, de la persoanele vizate, în limita unui plafon zilnic de 10.000 lei de la o persoană;
- c) plăți, în limita unui plafon zilnic de 5.000 lei/persoană, dar nu mai mult de un plafon total de 10.000 lei/zi;
- d) plăți către magazinele de tipul cash and carry, care sunt organizate și funcționează în baza legislației în vigoare, în limita unui plafon zilnic total de 10.000 lei;
- e) plăți din avansuri spre decontare, în limita unui plafon zilnic de 5.000 lei, stabilit pentru fiecare persoană care a primit avansuri spre decontare.

În concluzie, la prima vedere s-ar părea că există unele avantaje ale limitării plăților în numerar. Din punct de vedere al autorităților fiscale, dacă consumatorii sunt impuși să utilizeze mijloace electronice de plată pe scară largă, aceasta ar putea crea presiuni asupra întreprinderilor în vederea reglementării activităților economice informale.

Însă colectarea impozitelor ar putea crește doar în cazul stimulării și nu a interzicerii (restricționării) – de exemplu stimulente fiscale pentru plățile prin card cum ar fi rambursarea parțială a TVA sau o loterie fiscală în care adeverințele pentru plăți prin card vor participa în mod automat

---

⁶ Lei românești RON

Cu toate că astfel de stimulente au fost aplicate în alte țări, nici una dintre ele nu s-a soldat cu o poveste de succes clară în care colectarea impozitelor a fost consolidată într-un mod durabil. De exemplu Austria Germania, Suedia n-au limite-plafoane, dar cu toții cunoaștem ce venituri, incasări și PIB au aceste țări.

Dezavantajele limitării excesive a plăților în numerar pentru R.Moldova

- Din punct de vedere al comercianților, costul de a oferi plăți prin card cu ajutorul terminalelor POS duce la o îngrijorare. Tarifele de servicii comerciale⁷ (și comisioanele interbancare pe care le plătesc) sunt ridicate în comparație cu standardele internaționale. De fapt, ele sunt atât de ridicate încât să facă plăți prin card neatractive pentru comercianți în raport cu cele cu numerar numai în baza costului tranzacției – în afara de orice activități neoficiale în care unii comercianți se pot angaja. Ca urmare, se pare ca comercianții spun consumatorilor deseori că “terminalul POS nu funcționează”.

- Dacă se urmărește micșorarea economiei tenebre, există riscul obținerii unui efect advers. Deoarece dacă în prezent confidențialitatea cumpărătorului este asigurată și cumpărătorul deja cere bonul de plată (casă), după aprobarea noilor prevederi, acesta va deveni un aliat al persoanei juridice în eschivarea de la plata impozitelor și efectuarea tranzacției la negru. A vedea experiența țărilor UE - clauza dreptul la viața privată.

Suntem sceptici în ceea ce privește eficiența unor asemenea măsuri de constrângere – în special dacă acestea sunt corespunzătoare pentru Moldova unde autoritățile luptă pentru menținerea încrederii populației în valuta națională și sectorul financiar.

În orice caz, măsurile de RESTRICȚIE au puțin de a face cu PROMOVAREA utilizării instrumentelor de plată fără numerar în vederea realizării rețelei de externalizări, reducerii costurilor de tranzacție și majorării eficienței economice.

Autoritățile trebuie să se concentreze asupra ajutării consumatorilor în vederea recunoașterii și utilizării a noilor oportunități pe care le aduc instrumentele de plată fără numerar; și pe micșorarea costurilor de procesare a plăților fără numerar în așa mod încât comercianții cât și băncile comerciale să poată beneficia de oportunitățile inerente în condițiile expansiunii viitoare a plăților fără numerar în Moldova.

-
- procesarea tranzacțiilor pentru cardurile emise de Victoriabank - 1,5%;
  - procesarea tranzacțiilor pentru cardurile emise de alte bănci din Moldova - 2%;
  - procesarea tranzacțiilor pentru cardurile băncilor emise în străinătate - 2.5%.